

СЕКЦІЯ 3

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

УДК 331.105.42

Александрова Б.В.
аспірант

Кримського інженерно-педагогічного університету

ОЦІНКА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ТОРГОВО-ПРОМИСЛОВОЇ ПАЛАТИ

У статті розглянуто питання оцінки конкурентоспроможності Торгово-промислової палати, визначені місія, завдання та статус організації. Матеріали містять інформацію про функціональну специфіку і про основні послуги, які надає організація. Для дослідження рівня конкурентоспроможності використано метод експертних оцінок. В результаті проведеного аналізу розраховано загальний рівень конкурентоспроможності ТПП, виділено перспективні напрямки її розвитку.

Ключові слова: конкурентоспроможність, Торгово-промислова палата, експерти, сертифікати походження, лобіювання, підприємство.

Александрова Б.В. ОЦЕНКА КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ ТОРГОВО-ПРОМЫШЛЕННОЙ ПАЛАТЫ

В статье рассмотрен вопрос оценки конкурентоспособности Торгово-промышленной палаты, обозначены миссия, задачи и статус организации. Материалы содержат информацию о функциональной специфике и об основных услугах, которые оказывает организация. Для исследования уровня конкурентоспособности использован метод экспертных оценок. В результате проведенного анализа рассчитан общий уровень конкурентоспособности ТПП, выделены перспективные направления ее развития.

Ключевые слова: конкурентоспособность, Торгово-промышленная палата, эксперты, сертификаты происхождения, предпринимательство.

Aleksandrova B.V. COMPETITIVENESS ASSESSMENT OF THE UKRAINIAN CHAMBER OF COMMERCE AND INDUSTRY

The article is about competitiveness of the Ukrainian Chamber of Commerce and Industry. It is concentrated on the position of organization, its main functions, tasks of the Chamber. It describes the role of the UCCI in the framework of the national economy. In this research method of expert evaluation was used. The rate of the competitiveness of the Ukrainian Chamber of Commerce and Industry was calculated on the basis of the final data and most perspective functions of the organization were identified.

Keywords: competitiveness, Chamber of Commerce and Industry, experts, Certificates of Origin, lobbying, entrepreneurship.

Постановка проблеми. Ключовою послугою Торгово-промислової палати (ТПП) є монопольне право видачі сертифікатів походження товарів, які є необхідним документом для експорту української продукції. Дана функція делегована організації Законом України. Згідно зі статутом, ТПП є неприбутковою організацією, тому вона не має права розподіляти отриманий прибуток своїх членів чи акціонерів. Надходження, отримані в результаті видачі сертифікатів походження, мають бути трансформовані в розбудову інших послуг, що сприятимуть розвитку підприємства в країні. Але такі послуги ТПП України користуються меншим попитом серед національних підприємств, ніж послуги інших бізнес-асоціацій, що діють на території України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Зазначена тематика була досліджена в роботах таких науковців: Г.Д. Чижиковим [1] було досліджено роль бізнес-асоціацій у світовій економіці, Г.М. Болдирем було проведено аналіз чинників впливу на діяльність Торгово-промислової палати України [2]. Вітчизняні науковці Гурняк І.Л., Григоренко Ю.В. опрацювали механізм оцінки ефективності регіональної Торгово-промислової палати [3], Пшонка О.Г. та Кутепова Л.Н. провели експертизу маркетингової специфіки неприбуткових організацій [4] тощо.

Формулювання цілей статті. На основі викладеного можна сформулювати дослідження, яке полягає у виявленні сильних та слабких сторін діяльності системи Торгово-промислових палат України та оцінці загального рівня конкурентоспроможності у порів-

нянні з іншими провідними бізнес-асоціаціями, які діють на території України.

Об'єктом дослідження є Торгово-промислова палата України.

Предметом дослідження є конкурентоспроможність ТПП на ринку послуг для підприємства.

Виклад основного матеріалу. Мета, завдання та основні функції системи Торгово-промислових палат в Україні є визначеними Законом України «Про Торгово-промислові палати в Україні» [5]. Метою створення даної організації було виконання нею функцій сприяння розвитку національного підприємства та розбудови економіки, її інтеграції в світову господарську систему, формуванню сучасних промислової, фінансової і торгівельної інфраструктур, створенню сприятливих умов для підприємницької діяльності, всебічному розвитку всіх видів підприємства, не заборонених законодавством України, а також збільшення експортно-орієнтованості національного господарства та активізації міжнародного економічного співробітництва в цілому.

Функціональною специфікою Торгово-промислової палати України є надання послуг суб'єктам господарювання у сфері супроводження їх зовнішньоекономічної діяльності. До них можна віднести монопольну видачу сертифікатів походження та унікальні функції: засвідчення обставин форс-мажору, діяльність Міжнародного арбітражного суду та оформлення карнетів АТА, які є документами, що значно полегшують тимчасове ввезення та вивезення товарів. ТПП видає зразки всіх форм сертифікатів, які згідно законодавства є в Україні (Табл. 1)

Таблиця 1
**Форми сертифікатів походження товару,
 які видає ТПП України**

№ п/п	Форма сертифікату	Призначення	Кількість виданих зразків, 2013
1.	сертифікат походження загальної форми англійською мовою	країни, з якими немає спеціальних двосторонніх угод	
2.	сертифікат походження загальної форми (російською мовою)	для експорту товарів до країн СНД у випадку невиконання умов Правил визначення країни походження	
3.	преференційний сертифікат (СТ-1) для експорту товарів до країн СНД	при виконанні умов Правил визначення країни походження	
4.	преференційний сертифікат (форма «А»)	в рамках Генеральної системи преференцій (країни ЄС, Японія, Туреччина)	
5.	преференційний сертифікат EUR 1	для експорту товарів до Республіки Македонія	
6.	сертифікат походження форми У-1	діє в межах митної території України	
7.	сертифікат походження для преференційних товарів	що експортуються до Мексики	
8.	сертифікат походження послуг	для всіх видів послуг	

*Складено автором за використання [6], [7].

Поряд із зазначеними послугами Торгово-промислової палати здійснюють проведення експертиз товару, вантажу, його декларування, підтвердження від-

повідності вантажу, надають юридичні консультації, організовують публічні міжнародні заходи та ін.

Після появи на українському ринку представників іноземних та національних бізнес-асоціацій, які дублюють функції Торгово-промислової палати України – Американської Торгової палати, Франко-Української та читано-Української Торгових палат, а також Європейської бізнес-асоціації, Української спілки промисловців і підприємців тощо, організація була поміщена в конкурентну середу.

Для визначення рівня конкурентоспроможності ТПП України нами використано метод експертних оцінок. Для цього виділимо функції, які є базовими для Торгово-промислової палати та користуються найбільшим попитом серед підприємства (Таблиця 2). Беручи до уваги велику долю суб'єктивізму даної методології, анкетування було проведено серед двох експертних аудиторій – представників підприємств та представників ТПП України. За базу для порівняння взято найбільш динамічну іноземну бізнес-асоціацію, яка діє в Україні, – Американську Торгову палату.

Пройти анкетування пропонувалося 50 малим/середнім підприємствам, 10 великим компаніям та керівництву 15 регіональних ТПП. Експерти присвоювали кожному параметру конкурентоспроможності бал (D_i) від 1 до 10, а також визначали величину пайового коефіцієнта (V_i) впливу окремої функції на сукупну оцінку конкурентоспроможності. Отримані результати усереднювались, та заносились у зведену таблицю для подальших розрахунків.

Рівень конкурентоспроможності розраховується за формулою [8]:

$$P_i = \sum_{i=1}^n D_i * V_i, (1)$$

де P_i – середній рівень ризику для i -го чинника, 1, ..., n , $P_i \leq 10$

D_i – бальна оцінка i -го фактора;

V_i – питома вага i -го фактора в загальній оцінці, $\sum_{i=1}^n V_i = 1$ (2)

Таким чином, величина конкурентоспроможності коливається від 0 до 10 од. (або від 0 до 100%). Про

Таблиця 2

Експертна оцінка конкурентоспроможності послуг ТПП України

Функції ТПП	Послуги	Долевий коефіцієнт	Оцінка	
			Бали	Сума
1. Лобіювання	1.1. Захист інтересів бізнесу (зміна законодавства, регулювання торгівлі)	0,15	6	0,9
	1.2. Забезпечення діалогу між підприємством	0,04	7	0,28
2. Нерухомість та виставкова діяльність	2.1. Оренда офісних приміщень	0,02	6	0,12
	2.2. Готельний бізнес	0,01	3	0,03
	2.3. Проведення виставок та ярмарок	0,07	6	0,42
	2.4. Оренда приміщень та обладнання для проведення виставок, конгресів та конференцій	0,01	7	0,07
3. Освітня діяльність	Проведення навчань	0,1	7	0,7
4. Підтримка зовнішньоекономічної діяльності	4.1. Видача сертифікатів походження товарів	0,15	10	1,5
	4.2. Видача карнетів АТА	0,05	8	0,4
	4.3. Засвідчення обставин форс-мажору	0,08	8	0,64
	4.4. Правова експертиза контрактів, угод	0,03	6	0,18
	4.5. Проведення експертизи товарів при їх експорті та імпорті	0,07	9	0,63
	4.6. Декларування зовнішньоторгових вантажів	0,03	6	0,18
	4.7. Оцінка майна та нематеріальних активів	0,04	7	0,05
5. Підтримка інновацій, малого та середнього підприємництва	5.1. Легалізація прав інтелектуальної власності	0,01	5	0,48
	5.2. Послуги третейського суду	0,08	6	0,12
	5.3. Організація залучення інвестицій	0,02	6	0,12
	5.4. Підтримка інновацій	0,02	6	0,9
Сума		1		7,2

рівень конкурентоспроможності можна судити за наступною шкалою: недостатня конкурентоспроможність продукції – 0-2 од. (0-20%), низька – 2-4 од. (20-40%), середня – 4-6 од. (40-60%), висока – 6-8 од. (60-80%) та дуже висока – 8-10 од. (80-100%).

Метод експертних оцінок конкурентоспроможності показав, що послуги Торгово-промислової палати України мають високий рівень конкурентоспроможності (73%). Найвищі оцінки експертів мають монопольні та унікальні послуги Палати. Серед послуг, які є недостатньо розвиненими, можна виділити лобювання, залучення інвестицій та підтримка інновацій.

Висновки. Згідно з отриманими результатами, Торгово-промислової палати в Україні мають високу конкурентоспроможність (73% із 100%). Під час дослідження конкурентоспроможності за окремими функціями можна зробити висновок, що цей високий рівень конкурентоспроможності зберігається лише внаслідок надання деяких окремих функцій, за якими ТПП має попит на рівні всього національного ринку. Таким чином, організація задовольняє потреби українських підприємств і потенціал подальшого розвитку таких послуг є вичерпаним. Серед послуг, які мають потенціал для розвитку, є лобювання, видача картетів АТА та надання послуг із залучення інвестицій та підтримки інновацій, легалізація прав інтелектуальної власності.

Вищезазначені послуги мають значний потенціал розвитку на базі ТПП України, успішний розвиток

цих напрямків може значно покращити умови та стимулювати розвиток підприємництва та вихід національних виробників на міжнародні ринки.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Чижиков Г.Д. Економічні інтереси суб'єктів малого бізнесу в умовах інтеграції економіки України у світове господарство / Г.Д. Чижиков // Економіст. – 2006. – № 3. – С. 44-47.
2. Болдирь Г.М. Транскордонне співробітництво підприємств Донбасу: організаційні передумови, перспективи та моделі узгодженості систем взаємодії / Г.М. Болдирь, Е.Н. Коренев // Економічний вісник Донбасу. – 2009. – № 4(18). – С. 14-17.
3. Гурняк І.Л., Григоренко Ю.В. Взаємозалежність інвестиційного рейтингу регіонів України з основними статистичними показниками // Сучасні проблеми економіки. – К., 2003. – № 7. – С. 8-13.
4. Экономическая библиотека – <http://economy-lib.com/torgovopromyshlennye-palaty-i-sistemy-vneshneekonomicheskikh-svyazey-ukrainy#ixzz2yK6t4vsC>.
5. Пшонка О.Г., Кутепов Н.Л. Основные принципы построения бизнес-процессов по оказанию услуг в Донецкой ТИШ // Проблемы развития внешнеэкономических связей и привлечения иностранных инвестиций: региональный аспект. – Донецк: ДонНУ, 2002. – Ч. 1. – С. 285-288.
6. Закон України «Про торгово-промислові палати в Україні» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.zakon4.rada.gov.ua/laws/show/671/97-%D0%B2%D1%80.
7. Офіційний сайт Торгово-промислової палати України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ucci.org.ua/>.
8. ЗВІТ 2013
9. Наливайченко С.П. Методология научных исследований в МЕД / С.П. Наливайченко. – Симферополь, 2007. – С. 270-284.

УДК 338.439.4

Артеменко О.О.

кандидат економічних наук,

*доцент кафедри організації виробництва, бізнесу та менеджменту
Харківського національного технічного університету сільськогосподарства
імені Петра Василенка*

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ РЕСУРСНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В АГРОПРОМИСЛОВОМУ ВИРОБНИЦТВІ

У статті проаналізовано вплив стану ресурсного забезпечення на ефективність діяльності аграрних підприємств. Всі об'єкти відтворювального процесу мають певну грошову оцінку. Матеріально-технічні ресурси можуть бути опосередковані у вигляді фінансових ресурсів підприємства.

Ключові слова: ефективність, відтворення, ресурси, техніко-технологічне забезпечення, економічна система.

Артеменко А.А. ЭКОНОМИЧЕСКАЯ СУЩНОСТЬ РЕСУРСНОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ В АГРОПРОМЫШЛЕННОМ ПРОИЗВОДСТВЕ

В статье дан анализ влияния ресурсного обеспечения на эффективность аграрного предприятия. Все объекты процесса воспроизводства имеют конкретную денежную оценку. Материально-технические ресурсы могут быть опосредованы в виде финансовых ресурсов предприятия.

Ключевые слова: эффективность, воспроизводство, ресурсы, технико-технологическое обеспечение, экономическая система.

Artemenko A.A. THE ECONOMIC ESSENCE OF RESOURCING IN THE AGRICULTURAL PRODUCTION

The article analyzes the impact of resourcing for the performance of agricultural enterprises. All objects have a specific reproduction process assessments. Logistical resources can be mediated in the form of financial resources of enterprise.

Keywords: efficiency, vidvorenna, resources, technical and technological support, economic system.

Постановка проблеми. Наслідки кризових явищ, нецілеспрямований характер проведення аграрних реформ та низка суб'єктивних причин призвели до суттєвого зниження ефективності основної діяльності, порушення галузевого балансу в агропромисловому виробництві, а також втрат та недостатньої результативності використання потенціалу сільсько-

господарських підприємств. Результатом виникнення цих наслідків стали системні викривлення в протіканні відтворювальних процесів у вітчизняному сільськогосподарському виробництві. Підприємства аграрного сектора економіки України значною мірою збиткові, а отже не мають можливості забезпечити навіть просте відтворення.